

EVROPSKÁ
KOMISE

VYSOKÁ PŘEDSTAVITELKA EVROPSKÉ UNIE
PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI A BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 26.6.2012
JOIN(2012) 19 final

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Vývoj politiky Evropské unie vůči arktické oblasti: pokrok od roku 2008 a další kroky

{SWD(2012) 182 final}

{SWD(2012) 183 final}

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Vývoj politiky Evropské unie vůči arktické oblasti: pokrok od roku 2008 a další kroky

Shrnutí

Vzhledem k tomu, že se urychluje změna klimatu a hospodářský rozvoj v arktické oblasti, měla by Evropská unie zintenzivnit spolupráci se svými arktickými partnery a společně s nimi řešit problém ochrany životního prostředí při současném zajištění udržitelného rozvoje Arktidy. Nikde není změna klimatu patrnější než právě v Arktidě, která je životně důležitou a ohroženou součástí environmentálního a klimatického systému Země. Rychle pokračuje tání mořského ledu v oblasti Arktidy, což vede k samourychlování globálního oteplování¹ a má vliv na ekosystémy, jakož i tradiční způsob obživy původních obyvatel.

Toto společné sdělení Komise a vysoké představitelky objasňuje důvody, proč by se EU měla intenzivněji zapojovat do řešení otázek týkajících se Arktidy. Přichází v návaznosti na žádost Evropské komise jménem EU o status stálého pozorovatele v Arktické radě, kterou společně podepsaly vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a místopředsedkyně Komise Ashtonová a komisařka Damanakiová, a na návštěvu vysoké představitelky Ashtonové v Arktidě (Rovaniemi, Kiruna a Svalbard) v březnu 2012. Od roku 2008, kdy Komise přijala své první sdělení o Arktidě, se EU stala klíčovým podporovatelem arktické oblasti. Přispěla ke zvýšení informovanosti o svém vlivu na životní prostředí Arktidy a o možnostech udržitelného rozvoje v arktické oblasti ve prospěch místních obyvatel Arktidy i EU.

Rychlost změn v Arktidě je pro EU skutečně pádným důvodem, aby se angažovala v ochraně životního prostředí a boji proti změně klimatu. Žádá si rovněž větší investice ze strany EU do výzkumu změny klimatu v Arktidě, čímž bude poskytnut základ pro další kroky v této oblasti na celosvětové a místní úrovni.

- Období mezi lety 2005–2010 bylo podle zaznamenaných měření dosud nejteplejším obdobím v Arktidě.
- Očekává se, že v následujících 30 až 40 letech by měl Severní ledový oceán zůstat v letním období téměř bez ledu.
- Arktické ledovce, ledové krunýře a grónský pevninský ledovec přispěly více než 40 % k celosvětovému zvýšení hladiny moří mezi lety 2003 a 2008.

(Zdroj: Arktický monitorovací a hodnotící program, posouzení dopadů změny klimatu na sníh, vodu, led a permafrost z roku 2011 (SWIPA))

Měnící se arktická krajina se nyní otevírá novým dopravním trasám a těžbě jak přírodních, tak nerostných zdrojů. Místní a celosvětové hospodářství z toho bude mít prospěch, ale pokud se nebude postupovat s krajní opatrností, bude to mít zároveň dopad na křehké životní prostředí Arktidy. Máme-li zajistit, aby hospodářské příležitosti nešly na úkor nejpřísnějších

¹ Tání ledu zvyšuje výrazné důsledky změny klimatu v Arktidě a kvůli nižšímu albedu zejména dále urychluje růst globální teploty.

ekologických standardů a zachování jedinečného životního prostředí Arktidy, bude zapotřebí vytvořit nové technologie a rozsáhlejší vědomostní základnu.

- Podle amerického geologického průzkumu (2009) je v Arktidě 13 % neodkrytých zásob ropy a 30 % neodkrytých zásob zemního plynu.
- Severomořská trasa z Evropy do Asie by mohla zkrátit čas, který potřebují nákladní lodě na cestu mezi Tichým a Atlantským oceánem, o zhruba jednu třetinu. Například cesta z Yokohamy do Londýna přes Suezský průplav měří 11 447 námořních mil a po severomořské trase by měřila přibližně 7 474 námořních mil.
- 88 % celkové produkce železné rudy v EU pochází z oblasti Barentsova moře.
- V Arktidě žijí přibližně 4 miliony obyvatel. Původní obyvatelé přitom představují zhruba 10 % celkové populace Arktidy.

Arktida je oblast se vzrůstajícím strategickým významem. Je příkladem úspěšné mezinárodní spolupráce, jež přispívá k míru a bezpečnosti v daném regionu. Nedávné uzavření dohody mezi Norským královstvím a Ruskou federací o vymezení hranic a spolupráci v Barentsově moři a Severním ledovém oceánu tuto spolupráci pozitivně ilustruje. Arktické státy spolupracují na základě stávajícího mezinárodního právního řádu, zejména Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS). Vůdčím subjektem v regionu se stává Arktická rada, v níž jsou zastoupeny všechny arktické státy a původní obyvatelé.

Evropská unie se musí významně podílet na podpoře této úspěšné spolupráce a pomoci při řešení problémů, kterým region v současnosti čelí. Je nejvýraznějším světovým zastáncem intenzivnějšího mezinárodního úsilí v boji proti změně klimatu na základě rozvoje alternativních zdrojů energie, účinného využívání zdrojů a výzkumu v oblasti změny klimatu. Tři (s Islandem potenciálně čtyři) její členské státy patří k Arktické radě. Evropská unie je také důležitým odběratelem zdrojů a zboží z arktické oblasti. Mnoho jejích politik a nařízení má proto důsledky pro zúčastněné strany z Arktidy. Evropská unie chce zintenzivnit spolupráci s arktickými partnery, aby lépe pochopila, jakými otázkami se zabývají, a řešila s nimi společné problémy.

Prvky příspěvku EU k řešení otázek souvisejících s arktickou oblastí:

- **Boj proti změně klimatu:** Evropská unie úspěšně směřuje ke splnění svého Kjótského cíle, začlenila závazek v podobě 20% snížení emisí skleníkových plynů do svých právních předpisů a zavázala se k dlouhodobému cíli, kterým je snížit tyto emise do roku 2050 o 80–95 %.
- **Výzkum týkající se životního prostředí Arktidy:** Komise provedla průkopnické hodnocení současné a budoucí ekologické stopy EU v arktické oblasti, které svědčí o tom, že EU má ze sociálně-ekonomického a environmentálního hlediska významný dopad na arktickou oblast.
- **Investice do udržitelného rozvoje Severu:** Evropská unie poskytne na období let 2007–2013 celkem více než 1,14 miliardy EUR na rozvoj hospodářského, sociálního a environmentálního potenciálu arktických oblastí EU a oblastí v jejich sousedství.
- **Snížování budoucích nejistot a monitorování změn v arktické oblasti:** Evropská unie přispěla prostřednictvím sedmého rámcového programu (7. RP) prostředky Unie

ve výši přibližně 200 milionů EUR na mezinárodní výzkumné činnosti v Arktidě.

- **Bezpečnost lodní dopravy a námořní bezpečnost:** Jelikož téměř 90 % zahraničního obchodu EU se uskutečňuje na moři, má EU značné zkušenosti s lodní dopravou, stavbou lodí, družicovou navigací, pátracími a záchrannými akcemi i rozvojem přístavní infrastruktury.

Toto nové společné sdělení posuzuje příspěvek EU k řešení otázek týkajících se Arktidy od roku 2008 a stanoví způsob další spolupráce s arktickými partnery. Přistupuje k otázkám souvisejícím s Arktidou komplexně a podtrhuje potřebu uceleného a cíleného přístupu EU k Arktidě, který bude vycházet ze silných stránek EU a bude znamenat podporu odpovědného rozvoje a intenzivnější zapojení do dialogu a spolupráce se všemi zúčastněnými stranami z Arktidy.

Komise a vysoká představitelka navrhuji dále rozvíjet politiku EU vůči Arktidě. Evropská unie bude

- podporovat výzkum a cíleně využívat **poznatků** k řešení problémů souvisejících se změnami životního prostředí a klimatu v Arktidě,
- jednat **odpovědně** tak, aby přispěla k tomu, že hospodářský rozvoj v Arktidě se bude opírat o udržitelné využití zdrojů a odborné poznatky v oblasti životního prostředí,
- posilovat svou konstruktivní **spolupráci** a dialog s arktickými státy, původními obyvateli a jinými partnery.

V první části tohoto společného sdělení navrhuji Komise a vysoká představitelka několik základních prvků konstruktivního zapojení EU v arktické oblasti s cílem řešit problém udržitelného rozvoje a podporovat účinné řízení ekosystému.

Druhá část sdělení reaguje na požadavek Rady, aby byly uskutečněny kroky v návaznosti na její závěry k otázkám souvisejícím s arktickou oblastí², a na usnesení Evropského parlamentu o udržitelné politice EU pro nejsevernější oblasti³. Klade důraz na rostoucí počet činností, které EU v oblasti vykonává, a přezkoumává otázky nastíněné ve sdělení Komise „Evropská unie a arktická oblast“, zveřejněném v listopadu 2008⁴. Další podrobné informace o pokroku v oblastech politiky zmíněných v tomto sdělení lze nalézt ve dvou doprovodných dokumentech:

1. pracovní dokument útvarů Komise „Seznam činností v rámci utváření politiky Evropské unie pro Arktidu“;
2. pracovní dokument útvarů Komise „Vesmír a Arktida“.

Komise a vysoká představitelka se navíc zapojí do širokého dialogu a procesu konzultací s arktickými státy, původními obyvateli a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami. To

² Závěry Rady k otázkám souvisejícím s arktickou oblastí, 2 985. zasedání Rady pro zahraniční věci, Brusel, 8. prosince 2009.

³ P7_TA(2011)0024 ze dne 20. ledna 2011.

⁴ KOM(2008) 763 ze dne 20. listopadu 2008.

napomůže dalšímu doladění orientace politiky EU a zajistí, že budoucí účast EU na řešení otázek týkajících se Arktidy nalezne podporu místních zúčastněných stran a současně podpoří společné kroky arktických států.

Komise a vysoká představitelka se těší na jednání o tomto sdělení s Radou a Evropským parlamentem.

Část 1 Řešení problému: cesta kupředu

V roce 2008 Komise stanovila tři hlavní cíle politiky, kterými byly:

- ochrana a uchování Arktidy v souladu se zájmy jejích obyvatel,
- podpora udržitelného využívání zdrojů,
- mezinárodní spolupráce.

Opatření EU od roku 2008 vedla k hmatatelným výsledkům⁵ v oblasti ochrany životního prostředí, výzkumu a hospodářského rozvoje a zvláštní důraz na ochranu životního prostředí Arktidy zůstává základním prvkem politiky EU vůči této oblasti. Vzhledem ke zřejmé rychlosti změn v Arktidě je však nejvyšší čas doladit orientaci politiky EU vůči arktické oblasti, zaujmout širší přístup, navázat jej na program pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění v rámci strategie Evropa 2020 a zároveň dále podporovat veškeré úsilí o zajištění účinné péče o křehké životní prostředí Arktidy. Příspěvek EU k řešení otázek souvisejících s Arktidou by měl být rovněž zárukou podpory úsilí arktických států a měl by zohledňovat potřeby původních a místních společenství.

Tento dokument tudíž stručně nastiňuje cestu kupředu, kterou lze shrnout třemi slovy: **znalosti, odpovědnost a zapojení.**

1. ZNALOSTI

Tváří v tvář potenciálnímu zvyšování globální teploty potřebujeme solidní vědecké poznatky o rozsahu a rychlosti změny klimatu v Arktidě a o vlivu této změny na zbytek světa. Udržitelný rozvoj v Arktidě bude do značné míry záviset na ustavičném měření dopadu stále intenzivnější lidské činnosti na křehké životní prostředí této oblasti. Evropská unie se tudíž ve svých opatřeních zaměří na znalosti: cílem bude rozvinout naše poznatky o Arktidě investicemi do výzkumu Arktidy, rozvojem monitorování Arktidy z vesmíru, podporou informačních a pozorovacích sítí a budováním *know-how* a technických odborných znalostí.

1.1 Rozvoj odborných znalostí a dialogu o životním prostředí a posilování ochrany životního prostředí Arktidy

Evropská unie je odhodlána chránit životní prostředí na celém světě a bude podporovat veškeré úsilí o zajištění účinné péče o křehké životní prostředí Arktidy.

---

⁵ Přehled nejdůležitějších činností a výsledků je obsažen v druhé části tohoto sdělení a v pracovním dokumentu útvarů Komise „Seznam činností v rámci utváření politiky Evropské unie pro Arktidu“.

- Evropská unie bude spolupracovat s dalšími stranami v boji proti globální změně klimatu, při ochraně životního prostředí Arktidy a při zlepšování vědeckých poznatků nezbytných pro řešení těchto problémů.
- V dubnu 2012 se Evropská komise například připojila ke koalici pro klima a čisté ovzduší za účelem snižování emisí znečišťujících látek s krátkou životností ovlivňujících klima. Tato iniciativa by měla být doplňkem nezbytného úsilí OSN o snižování celosvětových emisí skleníkových plynů.
- Evropská unie je odhodlána vytvořit pod záštitou Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) celosvětový právně závazný nástroj týkající se životního cyklu užití rtuti, který má pro arktickou oblast zvláštní význam.

1.2 Řešení budoucích výzev prostřednictvím výzkumu

V rámci stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020 „Unie inovací“⁶ a Horizontu 2020⁷, navrhovaného investičního programu pro výzkum a inovace na období let 2014–2020, Komise přesouvá důraz politiky EU v oblasti výzkumu a inovací na problémy, jimž čelí naše společnost. Mezi tyto problémy patří změna klimatu, nedostatek energie a zdrojů, zdraví a demografické změny a zabezpečení vody a potravin. Bude se usilovat o politicky relevantní výsledky, jež budou podkladem pro ekonomické a politické rozhodování. Navrhované financování programu Horizont 2020 (80 miliard EUR) je oproti dřívějším programům EU v oblasti výzkumu výrazně vyšší a EU bude díky němu moci přispět ještě výrazněji k výzkumu Arktidy. Komise bude rovněž:

- dále spolupracovat s jinými částmi světa, včetně členů Arktické rady, při hledání mezinárodních řešení společenských výzev, jež svým rozsahem překračují hranice Evropy,
- posilovat spolupráci s arktickými partnery při zavádění výzkumných infrastruktur, které je třeba rozvíjet v mezinárodním měřítku.

Evropská unie bude tudíž usilovat o širokou spolupráci se státy, jež působí v oblasti multidisciplinárního výzkumu Arktidy a v rámci budování výzkumných infrastruktur. Sladění výzkumných programů týkajících se Arktidy významně přispěje k posílení znalostí a zvýší účinnost výzkumných programů a jejich dopad.

Patřičná pozornost bude věnována sociálním a ekonomickým aspektům daných problémů, jako jsou změny klimatu a životního prostředí a jejich vliv na místní populace a hospodářskou činnost.

1.3 Využití informací

Shromažďování poznatků ze stávajících zdrojů informací je nejlepší způsob, jak zajistit, aby byli tvůrci politik dobře informováni a aby rozvoj arktické oblasti pokračoval odpovědně a byl přínosem pro arktické státy i místní společenství:

⁶ KOM(2010) 546 ze dne 6. října 2010.

⁷ KOM(2011) 808 a doprovodné návrhy KOM(2011) 809, KOM(2011) 810, KOM(2011) 811 a KOM(2011) 812 ze dne 30. října 2011.

- Na základě svého významného dokumentu „Hodnocení ekologické stopy EU v arktické oblasti a souvisejících politik“⁸ bude Komise v rámci podpory tvorby politik dále prosazovat sdílení informací s arktickými státy a dalšími zúčastněnými stranami. Zahrnuty by byly rovněž informace z provozního monitorování a pozorování, dálkového průzkumu Země, výzkumu a sledování a tradičních znalostí místních společenství.
- Komise uskuteční přípravné opatření (na které rozpočtový orgán schválil rozpočet ve výši 1 milionu EUR) v rámci strategického posouzení dopadu rozvoje arktické oblasti. Projekt bude rovněž navazovat na návrh prozkoumat možnosti zřízení evropského arktického informačního střediska, který byl obsažen ve sdělení z roku 2008, a za tímto účelem bude v jeho rámci provedeno hodnocení proveditelnosti arktické informační platformy založené na síti předních arktických výzkumných středisek a univerzit v EU i mimo ni.

Evropská unie bude s arktickými státy spolupracovat na posílení možností monitorování a dohledu, včetně využití družic.

- Nezbytným nástrojem pro komunikaci, navigaci a pozorování v Arktidě jsou družice kroužící kolem Země. Družicové programy EU již poskytují lidem žijícím a pracujícím v tomto regionu značnou podporu. Ta bude posílena plánovaným zavedením systému Galileo a nových družic Sentinel v rámci programu Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti (GMES). Družice Sentinel umožní monitorování tloušťky a rozlohy mořského ledu. Kromě toho by mohly přispět k provedení nedávné dohody mezi členskými státy Arktické rady o pátracích a záchranných akcích.
- Evropská unie vyvíjí ve spolupráci s členskými státy platformu pro shromažďování údajů o stavu moří v Evropě a v jejím okolí a mapování mořského dna s vysokým rozlišením, která by měla být dokončena do roku 2020. Mapy mořského dna by mohly pomoci při určování bezpečných dopravních tras v arktických vodách.
- Evropská unie bude podporovat iniciativu týkající se systému sdílení informací o životním prostředí (SEIS), díky níž bude zavedena síť umožňující přístup k údajům o životním prostředí online, a podpořila rovněž nedávné zřízení stálé arktické pozorovací sítě (SAON), jejímž cílem je posílit mezinárodní účast na koordinovaných celoarktických systémech pozorování a sdílení údajů, které slouží společenským potřebám, zejména těm, jež se týkají otázek životního prostředí, sociální oblasti, zdraví, hospodářství a kultury.

2. ODPOVĚDNOST

Evropská unie má na arktickou oblast silné vazby, a to nejen z historického, ekonomického a zeměpisného hlediska, ale také jako dovozce přírodních zdrojů a z pohledu širšího zájmu o světové životní prostředí a odpovědnosti za něj. Arktida je zdrojem výzev i příležitostí, které budou mít významný vliv na život evropských občanů budoucích generací. Ruku v ruce s těmito výzvami a příležitostmi jde odpovědnost. Evropská unie věří, že by se na řešení

---

⁸ <http://arctic-footprint.eu>.

otázek týkajících se Arktidy měla odpovědně podílet prostřednictvím svých programů financování a podporou bezpečného a udržitelného řízení a využívání zdrojů v regionu.

2.1 Financování EU určené na udržitelný rozvoj

V posledních letech se díky regionálním programům financování a jiným programům a dohodám EU o spolupráci investovalo do rozvoje arktické oblasti značné množství prostředků. Ze zeměpisného hlediska se některé programy týkají nejenom členských států EU, ale i Grónska, Islandu, Norska a Ruské federace.

- Posílením a vzájemným provázáním různých dostupných mechanismů financování (Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond a nástroj předvstupní pomoci) může mít EU pozitivní vliv na rozvoj Arktidy a znamenat přínos pro místní společenství i původní obyvatel. V duchu strategie Evropa 2020 chce Komise s příslušnými členskými státy projednat, jak by k tomuto cíli mohly přispět možnosti financování v souladu s víceletým finančním rámcem na období let 2014–2020. Bude důležité zajistit, aby programy financované z prostředků EU byly efektivní, dostupné a aby splňovaly rozvojové potřeby místních obyvatel.
- Evropská unie je největším přispěvatelem do fondu na podporu partnerství Severní dimenze pro životní prostředí, který poskytuje granty na činnosti související se sanací životního prostředí a odstraňováním jaderných materiálů v rámci projektů v arktické oblasti Barentsova moře. Pokračují práce na projektu, který se týká komunálních služeb dodávek vody a zpracování odpadních vod ve městě Archangelsk (grant ve výši 8,2 milionu EUR). Projekt omezí přímé vypouštění odpadních vod a zlepší energetickou účinnost.
- Zeměpisný dosah a priority budoucí vnější činnosti a programů regionální a přeshraniční spolupráce (např. program pro severní periferní oblasti) lze rozšířit tak, aby bylo možné zintenzivnit spolupráci v oblastech v blízkosti pólu a aby příspěvek EU k rozvoji v celé arktické oblasti byl co největší.

2.2 Podpora udržitelného řízení a využívání zdrojů

Jak arktické státy, tak EU mají zájem na tom, aby arktické přírodní zdroje, které se nacházejí na zemi, na moři a na mořském dně či pod ním, byly využívány udržitelným způsobem, jenž neohrožuje životní prostředí Arktidy a je přínosem pro místní společenství.

- Vzhledem k tomu, že se mají zintenzivnit důlní činnosti a těžba ropy v arktické oblasti, bude EU spolupracovat s arktickými partnery a soukromým sektorem na vývoji ekologicky šetrných a bezpečných technologií, jichž bude těžební průmysl moci využívat. Klíčovými partnery v souvisejících projektech v rámci 7. RP, jako jsou ProMine⁹ a I²Mine¹⁰, jsou například důlní společnosti a univerzity a výzkumní pracovníci sídlící v severských zemích. Dne 27. října 2011 Komise předložila návrh

---

⁹ <http://promine.gtk.fi/>.

¹⁰ <http://www.i2mine.eu/>.

nařízení o bezpečnosti činností v oblasti vyhledávání, průzkumu a těžby ropy a zemního plynu na moři¹¹.

- Návrh Komise o posílení partnerství mezi EU a Grónskem také stanoví možnost spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí Grónska při současném zajištění rozvoje a diverzifikace jeho hospodářství. Partnerství by rovněž umožňovalo intenzivnější dialog o přírodních zdrojích, jehož účelem by bylo sdílet *know-how* a zkušenosti. V rámci partnerství mezi EU a Grónskem bylo dne 13. června podepsáno prohlášení o záměru spolupracovat v oblasti nerostných zdrojů.
- Arktickou lodní dopravu je rovněž třeba rozvíjet udržitelným způsobem. I když zřejmě nebude v dohledné době zavedena celoroční lodní doprava v arktických vodách, je EU připravena napomáhat rozvoji udržitelné lodní dopravy, například na severomořské trase. V tomto ohledu jsou předmětem hlavního zájmu bezpečnost a dopady na životní prostředí. Komise a členské státy EU pečlivě sledují vývoj v arktické námořní dopravě, včetně provozu a frekvence obchodních a výletních lodí na severomořské trase, severozápadní cestě či v arktických vodách obecně, jakož i postupů a požadavků pobřežních států, jež mají dopad na mezinárodní plavbu. Evropská unie podporuje prostřednictvím Komise a členských států vypracování závazného „Polárního kodexu“ Mezinárodní námořní organizací (IMO). K větší bezpečnosti a schopnosti provádět pátrací a záchranné akce v arktické oblasti by měl ve spojení s podobnými systémy po svém zprovoznění v roce 2014 přispívat i globální navigační a polohovací satelitní systém Galileo.
- Jelikož nehody v lodní dopravě mohou vážně poškodit životní prostředí, podporuje Komise ve spolupráci s Evropskou agenturou pro námořní bezpečnost činnost Arktické rady, pokud jde o připravenost na mimořádné události, předcházení těmto událostem a opatření v reakci na ně, a podniká kroky v návaznosti na doporučení týkající se námořní bezpečnosti, která byla obsažena v hodnocení námořní dopravy v Arktidě z roku 2009.
- Evropská unie má jako významný spotřebitel energie a surovin, jejich dovozce a poskytovatel technologií v této oblasti zájem o vývoj politiky zdrojů v arktických státech. Bude se snažit budovat pevná a dlouhodobá partnerství s dodavateli, jako jsou Kanada, Norsko, Ruská federace, Spojené státy a další příslušní partneři. Coby prioritu bude EU v mezích působnosti vnějšího pilíře strategie pro suroviny¹² aktivně prosazovat „diplomacii v oblasti surovin“ s příslušnými arktickými státy s cílem zajistit – zejména prostřednictvím strategických partnerství a politického dialogu – přístup k surovinám. Udržitelné řízení zdrojů by navíc významně přispělo k sociálnímu a hospodářskému rozvoji například oblasti Barentsova moře.
- Na evropském trhu se prodá jedna třetina ryb ulovených v arktické oblasti. Studie naznačují, že toto číslo by se mohlo zvýšit, neboť je možné, že populace ryb se budou v důsledku oteplování moří přesouvat na sever. Evropská unie chce zajistit dobrou spolupráci s arktickými státy v oblasti udržitelného řízení biologických mořských zdrojů. Podporuje využívání arktických rybolovných zdrojů na udržitelné úrovni, které vychází ze spolehlivých vědeckých doporučení a je doprovázeno

---

¹¹ KOM(2011) 688 ze dne 27. října 2011.

¹² KOM(2011) 25 ze dne 2. února 2011.

dodržováním práv místních pobřežních společenství. Nadále přitom prosazuje přístup předběžné opatrnosti, v rámci něhož by se dříve, než jsou využita nová rybolovná práva, měl stanovit regulační rámec pro zachování a řízení populací ryb pro ty části arktických vod na volném moři, které ještě nejsou zahrnuty do mezinárodního systému zachování a řízení. Komise v této souvislosti připomněla potřebu společného řízení populací ryb na volném moři na zasedáních konference ministrů rybolovu států severního Atlantiku. Regionální organizace pro řízení rybolovu by za tímto účelem mohly v zásadě rozšířit svou zeměpisnou působnost.

- Co se týče otázky lovu tuleňů, Komise bude před koncem roku 2012 informovat o provádění nařízení č. 1007/2009 v členských státech EU, včetně uplatňování výjimky umožňující obchodování s produkty z tuleňů získaných při lovech tuleňů pořádaných inuitskými a jinými domorodými společenstvími, které přispívají k jejich živobytí. Evropská unie bude respektovat výsledek probíhajících řízení k tomuto nařízení v rámci Světové obchodní organizace (WTO) a u Soudního dvora EU.
- Evropská unie se bude zabývat dalšími možnostmi inovativních hospodářských činností, např. dalším rozvojem udržitelného cestovního ruchu, včetně ekoturistiky, a odvětví obnovitelné energie. Objem cestovního ruchu v arktické oblasti, na kterém se podílejí především výletní lodě, se zvětšuje. Komise podporuje přezkumy a diskuze v rámci IMO, Arktické rady i jiných subjektů, jež se týkají zvyšování bezpečnosti výletních lodí v arktické oblasti (zejména v místech s omezenou možností pátracích a záchranných akcí), a účastní se jich. Regionální, přeshraniční a nadnárodní programy EU ve prospěch arktických oblastí EU podporují několik projektů, jež se snaží přijít s novými přístupy k cestovnímu ruchu v Arktidě¹³; jedním z nich je projekt „Turistický průvodce po severních periferních oblastech“¹⁴, který se zabývá inovativními informačními službami pro turisty.

3. ZAPOJENÍ

Evropská unie chce svou utvářející se politiku vůči arktické oblasti dále rozpracovat v úzké spolupráci se svými členskými státy, pěti arktickými státy, které nejsou členy EU, jakož i s místními obyvateli, včetně původních obyvatel. Přední úlohu v regionu hrají arktické státy, a to každý zvlášť i v rámci regionálních subjektů. Evropská unie uznává, že pro Severní ledový oceán je uplatňován rozsáhlý právní rámec, který zahrnuje Úmluvu OSN o mořském právu (UNCLOS) a další příslušné mezinárodní nástroje¹⁵, a považuje úmluvu UNCLOS za hlavní základ správy Severního ledového oceánu. Je si rovněž vědoma významné mezinárodní spolupráce, která již byla navázána mezi arktickými státy a v rámci různých regionálních arktických fór. Udržovat dobrou mezinárodní spolupráci v arktické oblasti a podporovat stabilitu v regionu je klíčovým zájmem Evropské unie.

Evropská unie považuje za nejdůležitější fórum pro mezinárodní spolupráci v regionu Arktickou radu. Útvary Komise, Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) a agentury EU se jako pozorovatelé *ad hoc* účastnily zasedání Arktické rady a aktivně se podílely na činnosti

---

¹³ <http://www.interregnord.com/en/projects/north/1-trade-and-industry-development.aspx>.

¹⁴ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/show/&tid=82>.

¹⁵ Rozsáhlé přehledy příslušných nástrojů jsou obsaženy ve zprávách v rámci „TRANSFORMACE Arktidy“ <<www.arctic-transform.eu> a „Hodnocení ekologické stopy EU v arktické oblasti a souvisejících politik“ <<http://arctic-footprint.eu/sites/default/files/AFPA_Final_Report.pdf>.

jejích pracovních skupin. Dne 1. prosince 2008 Komise jménem EU požádala o status stálého pozorovatele v Arktické radě. Jelikož byla v květnu 2011 schválena kritéria pro přijímání pozorovatelů, zaslala Komise předsedovi Arktické rady, švédskému ministrovi zahraničí Carlu Bildtovi, v prosinci 2011 dopis podepsaný místopředsedkyní Komise Ashtonovou a komisařkou Damanakiovou, v němž poskytla aktuální informace. Status pozorovatele by tak, jak je vymezen samotnou Arktickou radou, EU umožnil zintenzivnit spolupráci a pozitivně přispívat k činnosti rady. Evropská unie by díky němu měla podrobné informace o záležitostech, jimiž se arktičtí partneři zabývají, a – co je důležité – mohla by těchto informací využívat při utváření svých vnitřních politik. Pozorovatelský status by doplňoval účast EU na řešení otázek souvisejících s Arktidou v rámci Barentsovy evropsko-arktické rady a Severní dimenze. Zapojení EU bude mít tyto aspekty:

- Evropská unie se bude snažit zintenzivnit spolupráci, pokud jde o otázky související s arktickou oblastí, ve dvoustranných dialogích se všemi arktickými partnery – Kanadou, Islandem, Norskem, Ruskou federací a Spojenými státy.
- Zapojení EU, pokud jde o otázky související s Arktidou, bude dále posíleno případným budoucím členstvím Islandu v EU (Island o členství v EU požádal v červnu 2009) a bude díky němu možné řešit záležitosti společného zájmu. Probíhající jednání o přistoupení představují dodatečný rámec pro projednání určitých politik týkajících se Arktidy.
- Co se týče Grónska, jsou jeho vztahy s EU vymezeny v rámci rozhodnutí o přidružení zámoří a komplexního partnerství mezi EU a Grónskem. Dne 7. prosince 2011 Komise předložila legislativní návrh s cílem obnovit partnerství s Grónskem na období let 2014–2020¹⁶. Součástí budoucího partnerství by podle návrhu Komise měl být intenzivnější dialog o otázkách týkajících se Arktidy, který by EU umožňoval nejen hlouběji pochopit vzdálené arktické společnosti, ale také sdílet cenné *know-how* u záležitostí společného zájmu.
- Je nanejvýš důležité, aby se v otázkách hospodářského rozvoje zohledňovaly postoje obyvatel Arktidy. Evropská unie bude hledat vhodné způsoby, jak zajistit, aby byli zástupci původních obyvatel Arktidy informováni a konzultováni, pokud jde o politiky EU, jež se jich týkají, a aby měli k dispozici vhodné platformy, na jejichž základě budou moci orgánům a představitelům EU předkládat své konkrétní připomínky. Komise a ESVČ se budou za tímto účelem usilovněji snažit pravidelně jednat s původními obyvateli.
- Evropská unie se bude v příslušných mezinárodních rámcích dále zapojovat do řešení otázek souvisejících s Arktidou, jako je biologická rozmanitost, ekosystémové řízení, perzistentní organické znečišťující látky, chráněné mořské oblasti, mezinárodní plavba, ekologické standardy a námořní bezpečnostní normy. Je přitom třeba vycházet ze stávajícího mezinárodního práva, mezinárodních úmluv a dohod a spolupracovat s mezinárodními organizacemi, např. OSN, Arktickou radou a Mezinárodní námořní organizací (IMO). Evropská unie bude rovněž hledat způsoby, jak podpořit účinné uplatňování dohod přijatých Arktickou radou.

---

¹⁶ KOM(2011) 846 ze dne 7. prosince 2011.

- Komise bude dále spolupracovat s mezinárodními partnery při poskytování informací a hodnocení stavu mořského prostředí. Dodržováním úmluvy z Espoo¹⁷ bude také dále podporovat využití strategického posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států. V této souvislosti Komise například pokračovala v dialogu o úmluvě z Espoo s Ruskou federací, která zahájila v červenci 2011 vnitrostátní postupy k ratifikaci této úmluvy. Kromě toho byla v rámci partnerství pro modernizaci mezi EU a Ruskem posílena spolupráce v oblasti monitorování životního prostředí.
- Pokud jde o řízení ekosystémů, EU bude nadále pracovat prostřednictvím úmluv o ochraně mořského prostředí severovýchodního Atlantiku z Oslo a Paříže (OSPAR) na zřízení sítě chráněných mořských oblastí v Arktidě a bude se snažit posoudit vhodnost stávajících opatření k řízení těžby ropy a zemního plynu v extrémních klimatických podmínkách vzhledem k jejich potenciálnímu vlivu na životní prostředí. Komise a agentury EU se v této otázce rovněž angažují v rámci pracovní skupiny Arktické rady pro ochranu životního prostředí moří arktické oblasti. Evropská unie zároveň v rámci příslušných orgánů OSN dále prosazuje nutnost ochrany biologické rozmanitosti v oblastech, jež nespádají do jurisdikce jednotlivých států, a to například na základě úmluvy UNCLOS.
- Evropská unie taktéž posílí své vztahy s arktickými nevládními organizacemi. Komise zintenzivnila dialog o politice životního prostředí se zúčastněnými stranami. V červenci 2011 byl zahájen projekt s cílem navázat dialog o otázkách životního prostředí týkajících se arktické oblasti na úrovni nevládních organizací. V lednu 2012 se poprvé sešlo fórum nevládních organizací, jež by mělo zasedat dvakrát do roka.

Část 2 Shrnutí příspěvku EU k řešení otázek souvisejících s arktickou oblastí od roku 2008

V reakci na závěry Rady z prosince 2009 upozorňuje druhá část společného sdělení na rostoucí počet činností, které EU v daném regionu již vykonává, a přezkoumává otázky nastíněné ve sdělení Komise „Evropská unie a arktická oblast“, zveřejněném v listopadu 2008. Evropská unie musí významně a stále výrazněji přispívat k řešení úkolu, kterým je účinně chránit životní prostředí a zároveň udržitelným způsobem rozvíjet ekonomický potenciál Arktidy. O tomto závazku svědčí široká škála činností v arktické oblasti zaměřených na problémy, jako je změna klimatu, zhoršování životního prostředí, udržitelné využívání energie a hospodaření s ní, suroviny a rybolovné zdroje, jakož i řada nových hospodářských činností (např. cestovní ruch) a nových tras námořní dopravy. Důraz se klade na význam dialogu s arktickými státy a původními obyvateli tohoto regionu.

---

¹⁷ Úmluva z Espoo o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států je úmluva Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN), která byla podepsána ve finském městě Espoo v roce 1991 a vstoupila v platnost v roce 1997.

1. OCHRANA A UCHOVÁNÍ ARKTIDY V SOULADU SE ZÁJMY JEJÍCH OBYVATEL

Změna klimatu a životní prostředí

Pokrok lze pozorovat, co se týče zajištění nezbytného snížení celosvětových emisí skleníkových plynů ze strany všech hlavních producentů těchto emisí. Evropská unie je na cestě ke splnění svých Kjótských závazků týkajících se změny klimatu a do právních předpisů začlenila svůj závazek v podobě 20% snížení emisí skleníkových plynů. Komise zveřejnila „Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050“¹⁸. Dalším prvkem jsou opatření EU v oblasti klíčových základních technologií, zejména podíl vyspělých technologií na výrobě čisté energie. Společně budou mít tyto kroky v Arktidě významný dopad na snížení vlivu změny klimatu v důsledku znečištění. Evropská unie také pomohla v prosinci 2011¹⁹ vytvořit Durbanskou platformu pro posílenou činnost s cílem zavést nový komplexní právní nástroj, který by měl být schválen do roku 2015. Nadále se také prostřednictvím Stockholmské úmluvy a Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států Evropské hospodářské komise OSN zásadním způsobem podílela na mezinárodním úsilí o snížení znečištění perzistentními organickými znečišťujícími látkami.

V lednu 2011 byla zveřejněna zpráva nazvaná „Hodnocení ekologické stopy EU v arktické oblasti a souvisejících politik“²⁰. Tato zpráva popisuje vliv, jenž může mít EU do roku 2030 v devíti oblastech včetně biologické rozmanitosti, dopravy, energetiky, rybolovu a změny klimatu. Jiné výzkumné projekty financované z prostředků EU (např. CLEAR a ArcRisk) pomáhají překlenout zásadní nedostatky v poznacích, pokud jde o dopad znečišťování přecházejícího hranice států na zdraví obyvatel Arktidy. Evropská unie rovněž podpořila využívání posouzení vlivů dodržováním úmluvy z Espoo o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států a jejího protokolu o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí. Komise pokračovala v dialogu o úmluvě z Espoo s Ruskou federací, která zahájila v červenci 2011 vnitrostátní postupy k ratifikaci této úmluvy. Kromě toho byla jako jedna z priorit v rámci partnerství pro modernizaci mezi EU a Ruskem posílena spolupráce v oblasti monitorování životního prostředí. Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) se se svými ruskými partnery dohodla na řadě iniciativ společného monitorování životního prostředí, zejména v arktické oblasti, což zahrnuje vytvoření systému pro sběr a sdílení údajů o znečištění vody a vzduchu, dálkovém přenosu znečišťujících látek a zlepšení nakládání s odpady a nebezpečnými chemickými látkami.

V roce 2008 byla příslušnými státy podepsána a poté ratifikována dohoda o předcházení mimořádným situacím a o reakci na ně v oblasti Barentsova moře, vyjednaná v rámci Barentsovy evropsko-arktické rady (BEAC).

Podpora původním obyvatelům a místním populacím

Evropská unie se aktivně podílela na přípravě přijetí Deklarace OSN o právech původního obyvatelstva. Usiluje o začlenění problematiky lidských práv a původního obyvatelstva do všech aspektů svých vnitřních i vnějších politik, včetně svých politických dialogů se třetími zeměmi a v rámci regionálních a multilaterálních organizací. Poskytuje také finanční pomoc

¹⁸ KOM(2011) 112 ze dne 8. března 2011.

¹⁹ Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu (COP 17 v Durbanu).

²⁰ <http://arctic-footprint.eu>.

organizacím občanské společnosti, jež se zabývají problematikou původního obyvatelstva, zejména prostřednictvím evropského nástroje pro demokracii a lidská práva.

Komise zahájila pravidelný dialog se společenstvími původních obyvatel arktické oblasti. Dne 9. března 2010 uspořádala seminář nazvaný „Arktický dialog“²¹. Tato iniciativa byla účastníky, kteří podtrhli význam zapojení zástupců původních obyvatel do rozhodování, dobře přijata. Komise se se zástupci původních obyvatel Arktidy znovu sešla v norském městě Tromsø v lednu 2011. Agentura EEA rovněž pozvala skupiny původních obyvatel Arktidy na seminář konaný v červnu 2011, aby s nimi projednala využití laických, místních a tradičních znalostí v rámci monitorování životního prostředí arktické oblasti a posuzování trendů a změn, jež mají vliv na obyvatelstvo Arktidy.

Evropská unie poskytuje skupinám původních obyvatel a místním populacím značné množství prostředků v rámci různých iniciativ. Prostřednictvím programů financovaných v letech 2007–2013 má být poskytnuto 1,14 miliardy EUR nebo – je-li zahrnuto spolufinancování členských států EU – 1,98 miliardy EUR:

- Z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) na období let 2007–2013 byla v rámci přeshraničního podprogramu pro oblast Sápmi vyčleněna částka ve výši 4,3 milionu EUR, která má sámskému obyvatelstvu pomoci udržitelným způsobem rozvíjet svůj kulturní a hospodářský život²². Program Interreg IVA Sever²³, jehož je Sápmi součástí a na jehož financování v celkové výši 57 milionů EUR se EU podílí částkou 34 milionů EUR, má navíc za cíl posílit atraktivnost a konkurenceschopnost nejsevernějších oblastí Finska, Švédska a Norska.
- Podobné cíle mají i program Botnia-Atlantica²⁴, který se také týká severních oblastí Finska, Švédska a Norska (financování EU ve výši 34,4 milionu EUR v rámci celkové částky 60,9 milionu EUR), a program Interreg IVA Švédsko-Norsko²⁵ (financování EU ve výši 37 milionů EUR v rámci celkové částky 68 milionů EUR).
- Program pro severní periferní oblasti²⁶ zahrnující Irsko, Finsko, Švédsko a Spojené království, jakož i Faerské ostrovy, Grónsko, Island a Norsko (s možnou účastí Ruské federace a Kanady) má rozpočet ve výši 59 milionů EUR, přičemž EU k této částce přispívá 35 miliony EUR. Program má pomoci odlehkým společenstvím v severní Evropě rozvíjet svůj ekonomický, sociální a environmentální potenciál.
- Nadnárodní program pro oblast Baltského moře²⁷ (na celkovém financování ve výši 278 milionů EUR se EU podílí částkou 217 milionů EUR) financuje botnický „zelený logistický koridor“ pro zajištění spojení mezi severní Skandinávií a oblastí Barentsova moře a tržními odbytími v oblasti Baltského moře a střední Evropy.
- V letech 2007–2013 se z EFRR investuje 243 milionů EUR do programu pro oblast severního Švédska a 177 milionů EUR do programu pro střední část severního

---

²¹ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/1831>.

²² Financování v celkové výši 6,7 milionu EUR. <http://www.interregnord.com/en/projects/sapmi/4-sapmi-borderless-development.aspx>.

²³ <http://www.interregnord.com/en/projects.aspx>.

²⁴ <http://www.botnia-atlantica.eu>.

²⁵ <http://www.interreg-sverige-norge.com/>.

²⁶ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/main/>.

²⁷ http://eu.baltic.net/Project_Database.5308.html?&&contentid=70&contentaction=single.

Švédsku s cílem zvýšit konkurenceschopnost těchto regionů²⁸. Otázky týkající se Sámu jsou začleněny do různých prioritních oblastí.

- Program EFRR pro severní Finsko²⁹ disponuje celkovým rozpočtem ve výši 1,1 miliardy EUR, přičemž z rozpočtu EU pochází 311,3 milionu EUR. Mezi priority programu patří opatření, jež jsou konkrétně zaměřena na sámské obyvatelstvo a mají podpořit podnikání na základě sámské kultury.
- Program Kolarctic³⁰ je jedním ze třinácti programů přeshraniční spolupráce, jež jsou v současné době spolufinancovány v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství a EFRR. Rozpočet programu na období let 2007–2013 činí 70,48 milionu EUR, k čemuž EU přispívá částkou 28,24 milionu EUR. Programu se účastní severní oblasti Finska, Švédska, Norska a Ruské federace.
- V subarktické části oblasti Barentsova moře je uskutečňován další program přeshraniční spolupráce – program Karélie³¹ – s celkovým rozpočtem 46,5 milionu EUR, přičemž 23,2 milionu EUR pochází z rozpočtu EU a zbývající část prostředků plyne od členských států a Ruské federace.

Díky partnerství Severní dimenze v oblasti veřejného zdraví a sociálního blahobytu byl vytvořen pracovní plán zaměřený na zlepšení duševního zdraví, předcházení závislostem a podporu vývoje dětí a zdraví společenství původních obyvatel. Pracovní plán se má uskutečnit do roku 2013.

V otázce lovu tuleňů byla před přijetím nařízení EU č. 1007/2009 o obchodování s produkty z tuleňů uspořádána široká veřejná konzultace³², do níž byli zahrnuti i původní obyvatelé. Inuitské společenství se pokusilo uvedené nařízení zpochybnit. Jedna žaloba byla Soudním dvorem EU zamítnuta v září 2011 z důvodu nepřipustnosti³³; druhý případ zatím nebyl uzavřen. Na žádost Kanady a Norska byla rovněž ustavena skupina odborníků Světové obchodní organizace, jež má zákaz přezkoumat.

Výzkum, monitorování a hodnocení

V posledních deseti letech se EU a její členské státy rozhodujícím způsobem společně podílely na výzkumu Arktidy. Na tento výzkum byly přiděleny prostředky EU ve výši zhruba 200 milionů EUR. Evropská unie podporuje výzkum zaměřený na udržitelný rozvoj a celosvětové změny životního prostředí, jehož cílem je lépe pochopit jejich vzájemnou souvislost s přírodními procesy ovlivňujícími arktickou oblast, a věnuje zvláštní pozornost změně klimatu a stále více také jejímu dopadu na místní populace a hospodářskou činnost.

Od roku 2008 bylo v rámci sedmého rámcového programu EU pro výzkum (7. RP) zahájeno dvanáct projektů, které pomáhají odstranit nedostatky ve výše uvedených oblastech a zlepšit dlouhodobé monitorování přírodních procesů a procesů způsobených člověkem v arktické oblasti a dostupnost údajů o těchto procesech. Dalších osm projektů podporuje vytvoření

---

²⁸ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/ovrenorrland> a
<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/mellerstanorrland>.

²⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/finland/fi1a_en.htm?4.

³⁰ <http://www.kolarcticenpi.info/ourprojects>.

³¹ <http://www.kareliaenpi.eu/en>.

³² http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/seal_hunting.htm.

³³ Usnesení Tribunálu, 6. září 2011, věc T-18/10.

nových hlavních výzkumných sítí a infrastruktur v Evropě a posílení těch stávajících. Díky výzkumným programům EU se udržují blízké vztahy se všemi arktickými státy. Faerské ostrovy, Norsko a Island jsou formálně přidruženy k 7. RP a požívají tak v rámci tohoto nástroje stejných práv jako členské státy EU. Evropská unie kromě toho uzavřela dohody o vědecké a technické spolupráci s Kanadou, Ruskou federací a Spojenými státy, na jejichž základě s těmito zeměmi spolupracuje na výzkumných programech v oblasti životního prostředí, zdraví, rybolovu, dopravy, energetiky a vesmíru. Partneři výzkumu z těchto zemí se pravidelně účastní akcí v rámci 7. RP.

Evropská unie a projekty podporované prostřednictvím 7. RP se aktivně podílejí na mezinárodním úsilí o podporu polárního výzkumu a sladění mezinárodních plánů výzkumu. Jako příklad lze uvést Mezinárodní polární rok 2007–2009.

Co se týče posilování možností monitorování a dohledu, EU podporuje iniciativu týkající se systému sdílení informací o životním prostředí (SEIS), jejímž cílem je modernizovat současné informační systémy a zavést síť umožňující přístup k údajům online. Měla by se tak zlepšit kvalita a včasnost informací o životním prostředí v arktické oblasti a v konečném důsledku zkvalitnit informované rozhodování. Evropská unie rovněž podporuje jiné programy a iniciativy související s arktickou oblastí, mezi něž patří Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti (GMES), Skupina pro pozorování Země (GEO) a Globální pozorovací systém Země (Systém systémů pozorování Země) (GEOSS). Agentura EEA se navíc podílela na zřízení stálé arktické pozorovací sítě (SAON).

2. PODPORA UDRŽITELNÉHO VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ

Uhlovodíky a suroviny

Jelikož přístup k surovinám zůstává důležitým prvkem úsilí EU o posun k technologicky vyspělé ekonomice s vysokou přidanou hodnotou, Komise přijala sdělení o komoditách a surovinách, jež podpořilo třípilířový přístup k získávání udržitelných dodávek surovin spočívající v dodávkách z globálních trhů (vnější pilíř), udržitelných dodávkách ze zdrojů v EU a recyklaci a účinném využívání zdrojů.

Komise nedávno taktéž přijala sdělení nazvané „Energetická politika EU: jednání s partnery za našimi hranicemi“³⁴ a stanovila v něm komplexní strategii pro vnější vztahy EU v oblasti energetiky, která spočívá ve zlepšení transparentnosti energetických dohod se třetími zeměmi, posílení spolupráce mezi členskými státy a rozvoji energetických partnerství s klíčovými zeměmi.

Doprava

Jedním z klíčových cílů politiky EU zůstává plný soulad s mezinárodním právem a zásadami vymezenými v úmluvě UNCLOS, mezi něž patří zásada svobody plavby a práva na pokojný průjezd³⁵. V dubnu 2010 byla dokončena studie nazvaná „Právní aspekty arktické lodní dopravy“³⁶.

---

³⁴ KOM(2011) 539 ze dne 7. září 2011.

³⁵ V závěrech Rady se zmiňuje rovněž tranzitní proplutí.

³⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2396>.

Ve snaze o zavedení multimodálních transevropských spojení se budují transevropské sítě, které pokrývají i nejsevernější oblasti Evropy a jsou pro arktickou oblast přímým přínosem. Kromě toho vstupuje do fáze provádění memorandum o porozumění týkající se partnerství Severní dimenze pro dopravu a logistiku a stanovují se (k budoucímu schválení partnery) infrastrukturní síť a potenciální priority u projektů souvisejících s dopravou.

3. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Rozvíjející se politika EU pro Arktidu si klade za cíl stanovit soudržný a komplexní přístup k záležitostem, u nichž má arktická oblast dopad na EU a obráceně. Staví se přitom na stávajícím mezinárodním právu (zejména úmluvě UNCLOS) a spolupráci s mezinárodními subjekty (např. Arktickou radou a organizací IMO), arktickými státy, autonomními územími, původními obyvateli, místními populacemi a jinými zúčastněnými stranami.

Od roku 2008 EU výrazně zintenzivnila svou účast na arktické spolupráci, a to především díky svému zapojení do činnosti Arktické rady a jednání s jejími členy. Arktická rada je i nadále nejdůležitějším fórem pro mezinárodní spolupráci v dané oblasti a nedávno uzavřená dohoda o spolupráci při pátrání a záchraně ve vzduchu a na moři v arktické oblasti představuje významný ukazatel jejího vývoje.

Regionální spolupráce se uskutečňuje rovněž prostřednictvím Barentsovy evropsko-arktické rady, jíž je Komise členem, a Severní dimenze, což je společná politika EU, Islandu, Norska a Ruské federace. Zasedání ministrů Severní dimenze v roce 2010 dalo řídicí skupině Severní dimenze pokyn, aby „zvážila, jakým způsobem by byl možný rozvoj ‚arktického okna‘ politiky Severní dimenze, aniž by docházelo ke zdvojení činnosti, která spadá do mandátu Arktické rady či Barentsovy evropsko-arktické rady“. Ministři připomněli, že by bylo vhodné věnovat pozornost otázce, jak do debat zapojit původní obyvatele. Řídicí skupina přizvala zástupce původních obyvatel k účasti na zasedáních a o zvážení dalších opatření týkajících se arktické oblasti požádala partnerství a iniciativy Severní dimenze.

Další formou spolupráce je spolupráce na bilaterální úrovni s arktickými státy. Arktická spolupráce se pravidelně zařazuje na program dvoustranných setkání s arktickými státy, včetně strategických partnerů EU – Kanady, Ruské federace a Spojených států. Návštěvy vysoké představitelky a místopředsedkyně Komise Ashtonové a komisařky Damanakiové v arktických oblastech Finska, Švédska, Norska (včetně Svalbardu) a Grónska podtrhly význam regionu a poskytly příležitost pro přímé posouzení změn a pro projednání výzev s místními populacemi, zástupci Sámů a Inuitů a odborníky na arktickou oblast.

Je třeba také zmínit významnou úlohu delegací EU v arktických státech, která spočívá v informování vlád a veřejnosti o příslušných politikách EU a v informování EU o relevantních vnitrostátních činnostech v arktických státech.

Pokud jde o Grónsko, současné partnerství umožňuje mimo cílenou finanční pomoc politický dialog o oblastech společného zájmu, např. o výzkumu, surovinách a energii. V letech 2007–2013 obdrží Grónsko ročně finanční pomoc EU ve výši 25 milionů EUR (vyjádřeno v cenách z roku 2006). Cíleným odvětvím finanční spolupráce je v letech 2007–2013 vzdělávání a jak Grónsko, tak Dánsko projeví zájem, aby zůstalo ústředním odvětvím i v příštím finančním období (2014–2020). Partnerství mezi EU a Grónskem doplňuje dohodu mezi EU a Grónskem o partnerství v odvětví rybolovu a stanoví finanční příspěvek EU na rozvoj mimo oblast rybolovu. Vzhledem k tomu, že stávající protokol k dohodě o partnerství v odvětví rybolovu pozbude na konci roku 2012 platnosti, byl v únoru 2012 úspěšně parafován nový tříletý

protokol. Podle podmínek nového protokolu bude EU ročně poskytovat Grónsku finanční příspěvek – včetně odvětvové podpory – v maximální výši 17,8 milionu EUR. V roce 2010 podepsaly agentura EEA a Grónsko dohodu o spolupráci za účelem podpory udržitelného rozvoje a ochrany a zlepšení životního prostředí poskytováním cílených, relevantních a spolehlivých informací tvůrcům politik v Grónsku a Evropě. V lednu 2012 podepsaly EEA a grónské ministerstvo zdravotnictví dohodu o spolupráci týkající se otázek životního prostředí a zdraví.